

UZNAWANIE I WYKONYWANIE ORZECZEŃ W SPRAWACH CYWILNYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

Agnieszka Frąckowiak-Adamska

MONOGRAFIE

UZNANIE I WYKONYWANIE ORZECZEŃ W SPRAWACH CYWILNYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

Ujęcie systemowe

Agnieszka Frąckowiak-Adamska

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja powstała w ramach projektu sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2012/07/B/HSS/0367

Stan prawny na 1 października 2017 r.

Recenzent

Dr hab. Maciej Szpunar, prof. UŚ

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

Ewa Sadowska

Łamanie

Marek Lisiowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2018

ISBN 978-83-8107-845-0

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Rodzicom – Arkadii i Józefowi,
Mężowi – Darkowi
oraz córeczkom – Igusi, Poli i Mili

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	19
Przedmowa	27
Wstęp	31
Rozdział I	
Geneza i specyfika europejskiej przestrzeni sądowej	39
1. Ewolucja zasady wzajemnego uznawania orzeczeń cywilnych w UE	39
1.1. Konwencja brukselska (1968) i konwencja z Lugano (1988)	39
1.2. Działania w latach 80. i pierwszej połowie lat 90. XX w. ...	42
1.3. Traktat z Amsterdamu i szczyt w Tampere	43
1.4. Działania prawodawcze w XXI w.	45
1.4.1. Prawo pochodne z zakresu współpracy sądów w sprawach cywilnych przyjęte w latach 2000–2016	47
1.4.2. Przegląd chronologiczny rozporządzeń zawierających klauzulę uznawania orzeczeń przyjętych w latach 2000–2016	50
2. Zróżnicowany stopień wzajemnego uznawania w europejskiej przestrzeni sądowej	59
2.1. Pojęcie europejskiej przestrzeni sądowej	59
2.2. Wzajemne zaufanie jako podstawa EPS	62
3. Aktualne kompetencje Unii do regulowania wzajemnego uznawania orzeczeń	69

3.1. Kompetencje wewnętrzne Unii dotyczące współpracy sądów w sprawach cywilnych	69
3.2. Wzmocniona współpraca	73
3.3. Kompetencje Unii do zawierania umów międzynarodowych dotyczących współpracy sądów w sprawach cywilnych	75
3.4. Podsumowanie	76

Rozdział II

Konieczność zapewnienia skuteczności prawa unijnego – wykładnia autonomiczna i zakaz naruszania *effet utile*

rozporządzeń unijnych	77
1. Uwagi wstępne	77
1.1. Autonomia proceduralna państw członkowskich <i>versus</i> skuteczność prawa unijnego	77
1.2. Specyfika pytań prejudycjalnych w zakresie współpracy sądów w sprawach cywilnych	79
2. Autonomiczna wykładnia prawa unijnego	82
2.1. Pojęcia autonomiczne	82
2.2. Sposób przeprowadzania wykładni autonomicznej	86
2.3. Aspekt negatywny wykładni autonomicznej	87
2.3.1. Wykładnia w oderwaniu od prawa krajowego	87
2.3.2. Wykładnia w oderwaniu od przepisów unijnych dotyczących innych polityk	90
2.3.3. Wykładnia w oderwaniu od przepisów unijnych dotyczących innych zagadnień z zakresu współpracy sądów w sprawach cywilnych	91
2.4. Aspekt pozytywny wykładni autonomicznej	93
2.4.1. Systematyka/kontekst rozporządzenia	95
2.4.1.1. Kontekst danego rozporządzenia	95
2.4.1.2. Szersze postrzeganie kontekstu – załączki wykładni systemowej	99
2.4.2. Cele europejskiej przestrzeni sądowej w sprawach cywilnych – cele poszczególnych rozporządzeń ...	102
2.4.2.1. Cele konwencji brukselskiej i rozporządzeń Bruksela I i I bis	102

2.4.2.2. Cele rozporządzenia Bruksela II bis	106
2.4.2.3. Cele rozporządzenia o alimentach (4/2009)	109
2.4.2.4. Podsumowanie	110
2.5. Wykładnia w poszanowaniu praw podstawowych	111
3. Zakaz naruszania skuteczności (<i>effet utile</i>) rozporządzeń unijnych	118
3.1. Sprawy, w których Bruksela I ma zastosowanie, ale stosuje się krajowe przepisy proceduralne	119
3.2. Sprawy, w których rozporządzenie Bruksela I ma zastosowanie, ale pierwszeństwo ma umowa międzynarodowa	121
3.3. Sprawy, w których rozporządzenie Bruksela I nie ma zastosowania	123
3.4. Zakaz naruszania skuteczności rozporządzenia Bruksela II bis	125

Rozdział III

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń na tle innych unijnych regulacji dotyczących współpracy sądów w sprawach cywilnych	128
1. Wzajemne uznawanie a harmonizacja przepisów dotyczących jurysdykcji	128
1.1. Równoległe regulowanie jurysdykcji i uznawania orzeczeń	128
1.2. Regulacja jurysdykcji jako warunek konieczny uznawania orzeczeń	131
1.3. Ogólny zarys regulacji dotyczących jurysdykcji i mechanizmów jej kontroli	134
1.3.1. Równouprawnienie sądów do badania jurysdykcji i zakaz kontroli jurysdykcji przez sądy innych państw członkowskich	134
1.3.2. Rozporządzenie Bruksela I	135
1.3.3. Rozporządzenie Bruksela II bis	142
1.3.4. Alimenty	151
1.3.5. Dziedziczenie	153
1.4. Kontrola jurysdykcji i dopuszczalności postępowania ...	154

1.5. Przepisy dotyczące zawisłości sprawy (<i>lis pendens</i>)	155
1.5.1. Podstawowe cechy instytucji <i>lis pendens</i>	155
1.5.2. Odstępstwo od zasady chronologii powództw na gruncie rozporządzenia Bruksela I	159
1.5.3. Powiązanie zasady <i>lis pendens</i> z uznawaniem orzeczeń	163
2. Wzajemne uznawanie orzeczeń a inne regulacje dotyczące współpracy sądów	165
2.1. Uwagi wstępne	165
2.2. Przeprowadzanie dowodów w innym państwie członkowskim	167
2.3. Doręczenie dokumentów	169
2.3.1. Uwagi wstępne	169
2.3.2. Rozporządzenie 1393/2007	170
2.3.2.1. Metody doręczeń	172
2.3.2.2. Możliwość odmowy przyjęcia dokumentu	174
2.3.3. Doręczanie dokumentu wszczynającego postępowanie w razie braku adresu pозwanego	176
2.3.4. Kilkukrotna kontrola prawidłowości doręczenia dokumentu wszczynającego postępowanie w przypadku orzeczenia zaocznego	177
2.3.4.1. Kontrola przed wydaniem orzeczenia	179
2.3.4.2. Kontrola po wydaniu orzeczenia	182
3. Wpływ regulacji dotyczących wzajemnego uznawania orzeczeń na krajowe postępowania egzekucyjne	187

Rozdział IV

Materialny, czasowy i terytorialny zakres zastosowania zasady wzajemnego uznawania w sprawach cywilnych i handlowych	191
1. Uwagi wstępne	191
2. Kolejność zastosowania aktów przy określaniu podstawy prawnej uznawania	193
2.1. Ustalenie, czy państwa, których sprawa dotyczy, nie są związane konwencją międzynarodową mającą pierwszeństwo w stosunku do prawa unijnego	194

2.1.1. Konwencje mogące wejść w zbieg z rozporządzeniem Bruksela I	194
2.1.2. Konwencje mogące wejść w zbieg z rozporządzeniem Bruksela II bis	198
2.1.3. Konwencje mogące wejść w zbieg z rozporządzeniem o alimentach	200
2.1.4. Konwencje mogące wejść w zbieg z rozporządzeniem o dziedziczeniu	201
2.2. Ustalenie, czy orzeczenie dotyczy sprawy cywilnej i handlowej wchodzącej w zakres prawa unijnego	201
2.3. Ustalenie, czy państwa związane są dwu- lub wielostronną umową międzynarodową łączącą państwo wydania i państwo wykonania orzeczenia	204
2.4. Ustalenie, czy uznanie/wykonanie jest możliwe na podstawie prawa państwa uznania/wykonania orzeczenia	205
3. Materialny (przedmiotowy) zakres zastosowania unijnej zasady wzajemnego uznawania orzeczeń	207
3.1. Uwagi wstępne	207
3.2. Wymóg transgraniczności sprawy	210
3.3. Sprawy cywilne i handlowe w rozporządzeniu Bruksela I	213
3.3.1. Uwagi wstępne	213
3.3.2. Autonomiczne pojęcie prawa unijnego	216
3.3.3. Wyłączenie sporów o charakterze publicznoprawnym	217
3.3.4. Autonomiczne pojęcie władztwa publicznego	220
3.3.5. Badanie charakteru stosunku prawnego i przedmiotu sporu	220
3.3.6. Określenie charakteru sporu w przypadku wielości stosunków prawnych	225
3.3.6.1. Powiązanie z roszczeniem o charakterze publicznoprawnym	225
3.3.6.2. Powiązanie z roszczeniem objętym wyjątkiem z art. 1 ust. 2 rozporządzenia Bruksela I	228

3.3.6.3. Środki tymczasowe	229
3.3.6.4. Kary pieniężne/grzywny przymuszające do wykonania orzeczenia sądowego	231
3.3.7. Roszczenia pieniężne bezsporne i drobne	235
3.3.7.1. Roszczenia pieniężne bezsporne	236
3.3.7.2. Fakultatywne procedury europejskie dla transgranicznych bezspornych roszczeń pieniężnych oraz drobnych roszczeń	237
3.4. Sprawy małżeńskie i odpowiedzialności rodzicielskiej	239
3.4.1. Sprawy małżeńskie	239
3.4.1.1. Przyjęcie, że pojęcie małżeństwa ma autonomiczny unijny charakter	242
3.4.1.2. Przyjęcie, że małżeństwo jest definiowane z odesłaniem do przepisów krajowych ...	243
3.4.1.3. Podsumowanie	245
3.4.2. Sprawy dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej	245
3.4.3. Dwa mechanizmy uznawania/wykonalności orzeczeń w rozporządzeniu Bruksela II bis	251
3.5. Sprawy z zakresu obowiązków alimentacyjnych wynikających ze stosunku rodzinnego, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa	251
3.6. Sprawy z zakresu testamentów i dziedziczenia, w tym obowiązków alimentacyjnych powstających w związku ze śmiercią	254
3.7. Sprawy z zakresu upadłości, układow i innych podobnych postępowań	259
3.8. Sprawy z zakresu stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa lub związku uznawanego za mający skutki porównywalne do skutków małżeństwa	261
3.9. Dziedziny nieobjęte unijną zasadą wzajemnego uznawania orzeczeń	266
3.9.1. Sprawy z zakresu stanu cywilnego, zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych osób fizycznych	268
3.9.2. Ubezpieczenia społeczne	273

3.9.3. Sądownictwo polubowne	278
3.9.3.1. Uwagi wstępne	278
3.9.3.2. Kwestie związane z sądownictwem polubownym objęte zakresem zastosowania rozporządzenia Bruksela I	281
3.9.3.3. Zapis na sąd polubowny jako kwestia wstępna	282
3.9.3.4. Zakaz prowadzenia postępowań przed sądami ze względu na zapis na sąd polubowny	283
3.9.3.5. Wyłączenie dotyczące arbitrażu w rozporządzeniu Bruksela I bis	288
3.9.3.6. Podsumowanie	290
4. Zakres terytorialny zastosowania zasady wzajemnego uznawania	291
4.1. Uwagi wstępne	291
4.2. Specjalna pozycja Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa	293
4.2.1. Specjalna pozycja Zjednoczonego Królestwa i Irlandii	294
4.2.2. Specjalna pozycja Danii	295
5. Zakres czasowy stosowania zasady wzajemnego uznawania	298
5.1. Uwagi wstępne	298
5.2. Rozpoczęcie stosowania rozporządzeń	300
5.3. Klauzule przejściowe	301
5.4. Równoczesne stosowanie rozporządzeń w przypadku ich przekształceń	302
5.5. Wejście w życie rozporządzeń w nowych państwach członkowskich	303

Rozdział V

Formalny zakres zastosowania zasady wzajemnego uznawania orzeczeń – pojęcie orzeczenia wydanego przez sąd	311
1. Uwagi wstępne	311
2. Pojęcie sądu państwa członkowskiego	315
2.1. Autonomiczność i różnorodność pojęcia „sąd”	315

2.2. Wykluczenie sądów międzynarodowych i polubownych	316
2.3. Pojęcie sądu w poszczególnych rozporządzeniach	318
2.3.1. Pojęcie sądu w rozporządzeniach Bruksela I i I bis oraz w rozporządzeniu o ETE	318
2.3.1.1. Sąd państwa członkowskiego	318
2.3.1.2. Sądy wspólne dla kilku państw członkowskich	322
2.3.2. Pojęcie sądu w rozporządzeniach Bruksela II bis, o ENZ i upadłościowych	325
2.3.3. Pojęcie sądu w rozporządzeniach o alimentach, o dziedziczeniu, o stosunkach majątkowych wynikających z małżeństw lub zarejestrowanych związków partnerskich oraz o środkach ochrony	327
2.3.3.1. Dwuelementowa definicja	327
2.3.3.2. Pojęcie sądu w rozporządzeniu o alimentach	327
2.3.3.3. Pojęcie sądu w rozporządzeniu o dziedziczeniu	328
2.3.3.4. Pojęcie sądu w rozporządzeniach o stosunkach majątkowych	330
2.3.3.5. Pojęcie organu wydającego w rozporządzeniu o środkach ochrony w sprawach cywilnych	330
2.3.3.6. Podsumowanie	331
3. Pojęcie orzeczenia	332
3.1. Uwagi wstępne	332
3.2. Autonomiczna i szeroka interpretacja pojęcia „orzeczenie” w rozporządzeniach Bruksela I i I bis	333
3.3. Ogólne wymogi dotyczące orzeczenia sądowego na gruncie rozporządzenia Bruksela I	335
3.3.1. Wymóg „rozstrzygania przez sąd”	336
3.3.2. Wymóg kontrydiktoryjności zaistniałej lub potencjalnej	337
3.4. Pojęcie orzeczenia – rodzaje orzeczeń objętych klauzulą uznawania	338

3.4.1. Orzeczenia dotyczące dowodów	338
3.4.2. Środki tymczasowe	342
3.4.2.1. Uwagi wstępne	342
3.4.2.2. Środki tymczasowe wydawane przez sąd mający jurysdykcję w sprawie głównej	344
3.4.2.3. Środki tymczasowe wydawane przez sąd niemający jurysdykcji w sprawie głównej	350
3.4.2.4. Ustalenie, czy środek został zarządzony przez sąd mający właściwość do rozpoznania sprawy co do istoty	360
3.4.3. Orzeczenia rozstrzygające o jurysdykcji międzynarodowej	362
3.4.3.1. Orzeczenia stwierdzające niewłaściwość sądu	362
3.4.3.2. Orzeczenia zakazujące stronie prowadzenia postępowań przed innymi sądami	364
3.4.4. Orzeczenia nakładające kary, sankcje i grzywny – wymóg ostatecznego określenia wysokości kary pieniężnej	368
3.4.5. Orzeczenia o orzeczeniach	370

Rozdział VI

Trzy mechanizmy uznawania i stwierdzania wykonalności orzeczeń cywilnych w UE oraz skutek uznania	373
1. Uwagi wstępne	373
2. Grupa aktów realizujących model z rozporządzenia Bruksela I (grupa I)	376
2.1. Uznawanie orzeczeń – powoływanie się na orzeczenie przed sądem lub organem innego państwa członkowskiego	378
2.2. Stwierdzanie wykonalności	379
2.2.1. Wymóg wykonalności przy stwierdzaniu wykonalności i wykonywaniu orzeczeń	381
2.2.2. Wniosek o stwierdzenie wykonalności	384
2.2.3. Postępowanie	385

2.3. Sposoby obrony przed uznaniem i stwierdzeniem	
wykonalności	389
2.3.1. Uwagi ogólne	389
2.3.2. Przegląd przesłanek odmowy uznania i stwierdzenia wykonalności	392
2.3.3. Charakter podstaw odmowy uznania/stwierdzenia wykonalności orzeczenia	397
2.3.4. Zakaz stosowania przesłanek odmowy w sposób dyskryminujący	399
2.3.5. Oczywista sprzeczność uznania z porządkiem publicznym	400
2.3.5.1. Treść pojęcia „porządek publiczny”	403
2.3.5.2. Powiązanie klauzuli porządku publicznego z zakazem kontroli merytorycznej orzeczeń	405
2.3.5.3. Nieproporcjonalne ograniczenie prawa podstawowego jako podstawa odmowy uznania orzeczenia	407
2.3.5.4. Uwzględnienie dobra dziecka w klauzuli porządku publicznego na gruncie rozporządzenia Bruksela II bis	410
2.3.6. Naruszenie prawa do obrony w przypadku wyroku zaocznego	410
2.3.6.1. Ewolucja przesłanki odmowy uznania orzeczenia ze względu na naruszenie prawa do obrony	410
2.3.6.2. Warunki zastosowania art. 34 pkt 2 rozporządzenia Bruksela I	413
2.3.7. Sprzeczność z innym orzeczeniem	419
2.3.8. Dodatkowa podstawa odmowy uznania orzeczeń na gruncie rozporządzeń Bruksela I i I bis – naruszenie niektórych przepisów o jurysdykcji	423
2.3.8.1. Naruszenie przepisów jurysdykcyjnych chroniących słabszą stronę umowy	424
2.3.8.2. Naruszenie przepisów dotyczących jurysdykcji wyłącznej	426

2.3.9. Dodatkowe przesłanki odmowy w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis)	428
3. Grupa aktów wprowadzających automatyczne i bezwarunkowe uznanie (grupa II)	429
3.1. Uwagi wstępne	429
3.2. Warunki zastosowania mechanizmu automatycznej wykonalności orzeczeń dotyczących prawa do kontaktów z dzieckiem i powrotu dziecka	431
3.3. Normy minimalne dotyczące zagwarantowania sprawiedliwego procesu	435
3.4. Charakter zaświadczenia i centralna rola sądów wydających orzeczenie	438
3.5. Automatyczne uznawanie i wykonalność orzeczeń	439
3.6. Sposoby obrony przed orzeczeniem	443
4. Grupa aktów realizujących model Bruksela I bis (grupa III)	446
4.1. Uwagi wstępne	446
4.2. Rozporządzenie Bruksela I bis	447
4.3. Rozporządzenie o środkach ochrony w sprawach cywilnych	449
5. Skutek uznania	451
5.1. Uwagi wstępne	451
5.2. Wykonalność a prawomocność	451
5.3. Zasada rozszerzenia skutków	452
5.4. Powaga rzeczy osądzonej	454
5.5. Dostosowanie środka lub orzeczenia nieznanego w państwie wykonania	457
5.6. Skutek orzeczeń dotyczących unijnych i krajowych znaków towarowych	459
Zakończenie	463
Bibliografia	477
Akty prawne	493
Orzecznictwo	503

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- CMR – Konwencja o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów sporządzona w Genewie 19.05.1956 r., zmieniona protokołem sporządzonym w Genewie 5.07.1978 r.
- dyrektywa 2004/48 – dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.04.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz. UE L 157, s. 45)
- dyrektywa 2008/52 /dyrektywa o mediacji – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21.05.2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 136, s. 3)
- EKPCz – europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. poz. 284 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
- konwencja brukselska – Konwencja brukselska o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z 27.09.1968 r. (Dz.Urz. WE z 1972 r. L 299, s. 32; tekst jednolity: Dz.Urz. WE z 1998 r. C 27, s. 1)

- konwencja haska z 1980 r. – Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzona w Hadze 25.10.1980 r. (Dz.U. z 1995 r., poz. 528 ze zm.)
- konwencja nowojorska – Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych sporządzona w Nowym Jorku 10.06.1958 r. (Dz.U. z 1962 r. poz. 41)
- konwencja z Lugano /konwencja lugańska – Konwencja o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z 1988 r. (Dz.Urz. WE L 319, s. 9; polska wersja: Dz.U. z 2000 r. poz. 132)
- KPP – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 12.12.2007 r. (Dz.Urz. UE C 202 z 2016, s. 389)
- nowa konwencja z Lugano – konwencja o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych zawarta 30.10.2007 r. w Lugano (Dz.Urz. UE L 147 z 2009, s. 5)
- porozumienie JSP – porozumienie w sprawie Jednolitego Sądu Patentowego, podpisane 19.02.2013 r. (Dz.Urz. UE C 175, s. 1)
- Protokół haski z 2007 r. – Protokół o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych sporządzony w Hadze 23.11.2007 r. (Dz.Urz. UE L 331 z 2009, s. 19)
- rozporządzenie 1346/2000 /rozporządzenie o upadłości – rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z 29.05.2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. WE L 160, s. 1)
- rozporządzenie 1348/2000 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z 29.05.2000 r. w sprawie doręczania w Państwach Członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE L 160, s. 37)
- rozporządzenie 1206/2001 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z 28.05.2001 r. w sprawie współpracy między sądami Państw Członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.Urz. WE L 174, s. 1)
- rozporządzenie 805/2004 /rozporządzenie o ETE – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 805/2004 z 21.04.2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.Urz. UE L 143, s. 15; obowiązująca polska wersja: Dz.Urz. UE L 174 z 2007, s. 22)

- rozporządzenie 883/2004 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166, s. 1)
- rozporządzenie 1896/2006 /rozporządzenie o ENZ – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1896/2006 z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 399, s. 1)
- rozporządzenie 861/2007 /rozporządzenie w sprawie drobnych roszczeń – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 861/2007 z 11.07.2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.Urz. UE L 199, s. 1)
- rozporządzenie 1393/2007 /rozporządzenie w sprawie doręczeń – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1393/2007 z 13.11.2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.Urz. UE L 324, s. 79)
- rozporządzenie 4/2009 /rozporządzenie o alimentach – rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z 18.12.2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.Urz. UE L 7 z 2009, s. 1)
- rozporządzenie 207/2009 – rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z 26.02.2009 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE L 78, s. 1 ze zm.)
- rozporządzenie 650/2012 /rozporządzenie o dziedziczeniu – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z 4.07.2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.Urz. UE L 201, s. 107)

- rozporządzenie 606/2013 /rozporządzenie o środkach ochrony w sprawach cywilnych – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z 12.06.2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz.Urz. UE L 181, s. 4)
- rozporządzenie 655/2014 /rozporządzenie o zajęciu rachunku bankowego – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 655/2014 z 15.05.2014 r. ustanawiające procedurę europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym w celu ułatwienia transgranicznego dochodzenia wierzytelności w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 189, s. 59)
- rozporządzenie 2015/848 /nowe rozporządzenie o upadłości – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/848 z 20.05.2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. UE L 141, s. 19)
- rozporządzenie 2015/2421 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/2421 z 16.12.2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 861/2007 ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń oraz rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 341, s. 1)
- rozporządzenie 2016/1103 /rozporządzenie o małżeńskich ustrojach majątkowych – rozporządzenie Rady (UE) 2016/1103 z 24.06.2016 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w dziedzinie jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych (Dz.Urz. UE L 183, s. 1)
- rozporządzenie 2016/1104 /rozporządzenie o skutkach majątkowych związków partnerskich – rozporządzenie Rady (UE) nr 2016/1104 z 24.06.2016 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w dziedzinie jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich (Dz.Urz. UE L 183, s. 30)
- rozporządzenie Bruksela I /rozporządzenie 44/2001 – rozporządzenie Rady (WE) 44/2001 z 22.12.2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE L 12 z 2001, s. 1)

- rozporządzenie Bruksela I bis /rozporządzenie 1215/2012 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 351, s. 1 ze zm.)
- rozporządzenie Bruksela II /rozporządzenie 1347/2000 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1347/2000 z 29.05.2000 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej za dzieci obojga małżonków (Dz.Urz. WE L 160, s. 19)
- rozporządzenie Bruksela II bis /rozporządzenie 2201/2003 – rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z 27.11.2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (tzw. Bruksela II bis) (Dz.Urz. UE L 338, s. 1; obowiązująca polska wersja: Dz.Urz. UE L 347 z 2009, s. 32).
- rozporządzenie Rzym I /rozporządzenie 593/2008 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z 17.06.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Dz.Urz. UE L 177, s. 6)
- rozporządzenie Rzym II /rozporządzenie 864/2007 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 864/2007 z 11.07.2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaukładowych (Dz.Urz. UE L 199, s. 40)
- rozporządzenie Rzym III /rozporządzenie 1259/2010 – rozporządzenie Rady (UE) nr 1259/2010 z 20.12.2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozvodu i separacji prawnej (Dz.Urz. UE L 343, s. 10)
- TEWG – Traktat z 25.03.1957 r. ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016, s. 47)
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej z 7.02.1992 r. (Dz.Urz. UE C 202 z 2016, s. 13)
- TWE – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską

Raporty

- raport Jenarda – raport z 5.03.1979 r. na temat konwencji z 27.09.1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE C 59 z 1979, s. 3)
- raport Schlossera – raport w sprawie konwencji dotyczącej przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej do konwencji w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, jak również Protokołu dotyczącego jej wykładni przez Trybunał podpisanych 9.10.1978 r. (Dz.Urz. WE C 59 z 1979, s. 71)

Czasopisma i oficjalne publikatory

- CMLRev. – Common Market Law Review
- Dz.U. – Dziennik Ustaw
- Dz.Urz. WE – Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
- Dz.Urz. UE – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
- JPIL – Journal of Private International Law
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNC-ZD – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
– Zbiór dodatkowy
- OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
- Pal. – Palestra
- PiP – Państwo i Prawo
- PS – Przegląd Sądowy

Inne

- EFTA – Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (European Free Trade Association)
- ENZ – europejski nakaz zapłaty

EPDR	– europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń
EPS	– europejska przestrzeń sądowa
ETE	– europejski tytuł egzekucyjny
ETPCz	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
EUIPO	– Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (European Union Intellectual Property Office) (przed 23.03.2016 r. pod nazwą OHIM)
EWG	– Europejska Wspólnota Gospodarcza
OHIM	– Urząd Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (Office for Harmonization in the Internal Market) (od 23.03.2016 r. pod nazwą EUIPO)
PWBS	– przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TS	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

PRZEDMOWA

Steve Jobs, inspirator przełomowych wynalazków, takich jak iPod, iPad i iPhone, żądał od współpracowników rzeczy, które większości osób wydawały się niemożliwe. Kiedy projektanci zaprezentowali mu prototyp przenośnego urządzenia do odtwarzania muzyki, iPoda, Steve go nie przyjął, stwierdzając, że jest za duży. Inżynierowie wytłumaczyli, że nie jest możliwe skonstruowanie go mniejszym. Wtedy Steve wrzucił urządzenie do stojącego nieopodal akwarium. Kiedy iPod poszedł na dno, wypuszczając pęcherzyki powietrza, Steve powiedział: „To są bąbelki powietrza. To znaczy, że wewnątrz jest przestrzeń. Zmniejszcie go!”¹.

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach cywilnych są obecnie regulowane w 14 rozporządzeniach unijnych przewidujących co najmniej trzy różne stopnie uznawania. Nawet bez wrzucania rozporządzeń do wody widać, że jest w nich dużo powietrza. Czy można by aktualne uregulowania zredukować do jednej klauzuli uznawania?

Kiedy po doktoracie, w ramach którego badałam rynek wewnętrzny, postanowiłam zająć się analizą kolejnego wielkiego przedsięwzięcia Unii opartego na zasadzie wzajemnego uznawania – europejskiej przestrzeni sądowej, nie przypuszczałam, co napotkam. Odpowiedź na proste pytania – jak zdefiniować na gruncie prawa unijnego pojęcie „orzeczenie sądowe”, na czym polega mechanizm uznawania orzeczeń, jak można się obronić przed orzeczeniem z innego pań-

---

¹ Por. <https://www.quora.com/What-are-some-great-stories-about-Steve-Jobs/answer/Amit-Chaudhary> (dostęp 15.03.2017 r.).

stwa członkowskiego – okazała się skomplikowana ze względu na fakt regulacji tych zagadnień w kilkunastu aktach prawnych. Zanim możliwa stała się analiza przepisów i orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczących samego uznawania orzeczeń, okazało się, że w pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie zakresu zastosowania poszczególnych aktów i relacji między nimi. Dociekanie, czy dane pojęcia mają takie samo znaczenie we wszystkich aktach, było utrudnione też ze względu na to, że w polskich wersjach językowych terminy, które są takie same w angielskim, czy francuskim, są tłumaczone różnie, w zależności od aktu², oraz ze względu na wprowadzanie sprostowań do oficjalnych tłumaczeń aktów³. Ponadto rzeczywistość prawna ewoluowała szybko – w samych tylko latach 2015–2016 weszła w życie reforma głównego aktu z tej dziedziny – rozporządzenia Bruksela I, przyjęto trzy nowe rozporządzenia, zreformowano dwa i opracowano propozycję gruntownej reformy rozporządzenia Bruksela II bis⁴.

---

² Przykładowo rozporządzenie Bruksela I (pełne nazwy wszystkich aktów w rozdz. I pkt 1.4.2) przewiduje w art. 1 ust. 2 lit. a, że aktu tego nie stosuje się do „stanu cywilnego, zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych, jak również ustawowego przedstawicielstwa osób fizycznych”. Zastępujące je rozporządzenie Bruksela I bis przewiduje, że nie ma zastosowania do „stanu cywilnego, zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych osób fizycznych”. Brak ostatniego zwrotu nie oznacza jednak zmiany zakresu zastosowania, lecz jedynie zmianę polskiego tłumaczenia. W innych wersjach językowych nie nastąpiły bowiem żadne zmiany w tym fragmencie – po angielsku wyłączenie w obydwu rozporządzeniach Bruksela obejmuje „the status or legal capacity of natural persons”, po francusku „l'état et la capacité des personnes physiques”. Tak samo w tych językach sformułowane jest to wyłączenie na gruncie rozporządzenia 805/2004, które w języku polskim przewiduje natomiast, że nie ma ono zastosowania do „zdolności prawnej osób fizycznych”.

³ Których istnienie wcale nie jest oczywiste. W bazie EURLEX w pierwszej kolejności pojawia się bowiem wersja pierwotna aktu, a odszukanie wersji jednolitej wymaga pewnego wysiłku. Najlepszym przykładem jest rozporządzenie Bruksela II bis, którego pierwotną polską wersję oficjalną opublikowano w Dz.Urz. polskie wydanie specjalne: rozdział 19, tom 6, s. 243, a która została zastąpiona dwukrotnie nowymi wersjami tłumaczeniowymi – aktualnie obowiązuje tłumaczenie wprowadzone sprostowaniem do rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 opublikowanym w Dz.Urz. UE L 347 z 2009, s. 32. Nowe wersje zawierają poważne zmiany, np. występujące w art. 8 kluczowe dla ustalania jurysdykcji pojęcie *habitual residence* w pierwotnej wersji przetłumaczono jako miejsce zamieszkania, a w tłumaczeniu z 2009 r. prawidłowo jako miejsce zwykłego pobytu.

⁴ Por. rozdz. I pkt 1.4.2.

W trakcie pracy, której głównym tematem było zbadanie istoty i zakresu zastosowania zasady wzajemnego uznawania orzeczeń cywilnych w Unii Europejskiej, pojawiło się zatem też dodatkowe pytanie, czy uregulowania dotyczące uznawania orzeczeń mogą być traktowane jako system oraz czy nie dałoby się ich zebrać w jednym akcie?⁵ Czy prawodawcę unijnego i przede wszystkim Komisję, która opracowuje projekty unijnych aktów prawnych, dałoby się zachęcić do przyjęcia aktu prawnego zawierającego generalną klauzulę uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych? Głównymi odbiorcami rozporządzeń unijnych, poza obywatelami, są sądy i adwokaci/radcowie prawni. O ile ci ostatni ze skomplikowania prawa mogliby być niekiedy nawet zadowoleni, o tyle z pewnością nie jest tak w przypadku sędziów, którzy, nawet jeśli stosują tylko jedno rozporządzenie, powinni mieć ogłąd całej dziedziny. Ogłąd taki z pewnością powinien mieć przede wszystkim Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który aktualnie niekiedy dokonuje skomplikowanych, nie zawsze oczywistych powiązań między poszczególnymi rozporządzeniami⁶. Korzyść z uproszczenia byłaby oczywista: im bardziej przejrzyste prawo, tym lepiej jest stosowane.

Niniejsze opracowanie ma zatem podwójny cel – prezentację stanu zaawansowania wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych w Unii, opracowaną na podstawie unijnych przepisów i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Zarazem książka stanowi postulat radykalnej reformy w tym zakresie – w postaci przyjęcia jednego rozporządzenia zawierającego klauzulę uznawania orzeczeń oraz (co było poza głównym nurtem badań, lecz pośrednio z nich wynika) kodyfikującego pozostałe aspekty współpracy sądów w sprawach cywilnych.

Za cenne i zyczliwe uwagi serdecznie dziękuję recenzentowi wydawniczemu, profesorowi Maciejowi Szpunarowi. Wszystkie niedociągnięcia obciążają mnie.

---

⁵ Wyniki częściowych badań w tym zakresie zostały opublikowane w: A. Frąckowiak-Adamska, *Time for a European „Full Faith and Credit Clause”*, CMLRev. 2015/52, s. 191–218.

⁶ Por. np. orzecznictwo analizowane w rozdz. VI pkt 2.3.6.

Całej mojej ukochanej rodzinie – Rodzicom – Arkadii i Józefowi, córcom – Idze, Poli i Mili oraz Mężowi Darkowi dziękuję za cierpliwość i pomoc, bez których ta książka nigdy by nie powstała.

WSTĘP

Zasada wzajemnego uznawania stanowi fundament integracji europejskiej¹. W oparciu o nią skonstruowany został rynek wewnętrzny, a obecnie tworzona jest przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w tym jeden z jej aspektów – europejska przestrzeń sądowa (dalej: EPS), w ramach której zapewniony jest swobodny przepływ orzeczeń w sprawach cywilnych i karnych. Status prawny zasady wzajemnego uznawania w każdym z tych dwóch obszarów jest jednak różny. W ramach rynku wewnętrznego jej podstawę prawną odnajdujemy w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, który sformułował ją po raz pierwszy w wyroku w sprawie dotyczącej swobody przepływu towarów – *Cassis de Dijon*². Z orzeczenia tego wynika, że wzajemne uznawanie towarów jest zasadą, a wszelkie odstępstwa od niej stanowią wyjątki, które muszą być uzasadnione przez państwa członkowskie i spełniać wymóg proporcjonalności.

---

¹ Ogólnie na temat zasady wzajemnego uznawania por. Ch. Janssens, *The Principle of Mutual Recognition in EU Law*, Oxford 2013; M. Górka, *Zasada wzajemnego uznawania w prawie Unii Europejskiej*, Warszawa 2014; w odniesieniu do orzeczeń w sprawach karnych por. Z. Barwina, *Zasada wzajemnego uznawania w sprawach karnych*, Warszawa 2012.

² Wyrok TS z 20.02.1979 r., 120/78, *Rewe-Zentral AG przeciwko Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (Cassis de Dijon)*, EU:C:1979:42, w którym stwierdzono, że „wobec braku wspólnych uregulowań produkcji i wprowadzania do obrotu [danego towaru], przeszkody w wewnątrzspółnotowym obrocie handlowym będące wynikiem rozbieżności w krajowych przepisach regulujących wprowadzanie do obrotu omawianych produktów muszą zostać zaakceptowane pod warunkiem, że przepisy te mogą zostać uznane za niezbędne w celu zadośćuczynienia nadrzędnym wymogom [interesu publicznego]” (pkt 8) oraz że „nie istnieje zatem żaden uzasadniony powód, dla którego [produkty] – pod warunkiem że są one legalnie produkowane i wprowadzane do obrotu w jednym z państw członkowskich – nie mogą być wprowadzane w każdym innym państwie członkowskim” (pkt 14).

Natomiast w przypadku EPS, choć zasada wzajemnego uznawania orzeczeń jest ujęta w traktatach (w odniesieniu do spraw cywilnych w art. 67 ust. 4 oraz art. 81 ust. 1 i ust. 2 lit. a TFUE), to przepisy ją statuujące wydają się mieć charakter jedynie kompetencyjny. W rezultacie zasada ta w EPS jest zrealizowana jedynie w takim zakresie, w jakim przewidują to akty prawa pochodnego³. Rozdział I przedstawia zatem w porządku chronologicznym akty zawierające klauzule uznawania orzeczeń (przy czym pojęcie to rozumiane jest szeroko jako obejmujące zarówno samo uznawanie orzeczenia, jak i jego wykonalność) oraz analizuje aktualne kompetencje Unii w tym zakresie. Zarysowuje również problematykę zróżnicowanego stopnia uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych (która rozwinięta jest w rozdz. VI). O ile uznawanie jest uregulowane podobnie we wszystkich rozporządzeniach jako automatyczne – z mocy prawa, o tyle wykonalność orzeczeń oraz możliwość obrony przed uznaniem i wykonalnością przybiera różne formy, które można podzielić na trzy grupy. Grupa I to osiem⁴ rozporządzeń, które wymagają uzyskania przez wierzyciela sądowego stwierdzenia wykonalności w innym państwie członkowskim (*exequatur*) i pozwalają na odmowę uznania/stwierdzenia wykonalności w pewnych ściśle określonych przypadkach. Grupa II obejmuje pięć aktów, które przewidują automatyczną i bezwzględną wykonalność – to znaczy, że orzeczenia wykonalne w jednym państwie członkowskim są wykonalne we wszystkich pozostałych bez konieczności uzyskania *exequatur* i bez możliwości zablokowania uznania/stwierdzenia wykonalności orzeczenia. W końcu grupa III składa

---

³ Por. K. Lenaerts, *The Principle of Mutual Recognition in the Area of Freedom, Security and Justice*, The Fourth Annual Sir Jeremy Lever Lecture, All Souls College Oxford, 30 Jan. 2015, dostępne na stronie: https://www.law.ox.ac.uk/sites/files/oxlaw/the_principle_of_mutual_recognition_in_the_area_of_freedom_judge_lenaerts.pdf. Por. też wyrok TS z 8.11.2012 r., C-461/11, Ulf Kazimierz Radziejewski przeciwko Kronofogdemyndigheten i Stockholm, EU:C:2012:704, pkt 35 (dalej: wyrok C-461, Ulf Kazimierz Radziejewski), w którym TS zauważa, że prawo Unii nie nakłada na państwa członkowskie żadnego zobowiązania w zakresie uznawania decyzji pozostającej poza zakresem zastosowania aktów unijnych.

⁴ W tym dwa rozporządzenia, które przewidują dwa mechanizmy – z i bez *exequatur* – rozporządzenie Bruksela II bis o alimentach (akty te liczone są zatem w tym miejscu podwójnie).

się z dwóch aktów przewidujących automatyczną wykonalność⁵ (bez konieczności uzyskania *exequatur*), ale pozwalających dłużnikowi na doprowadzenie do odmowy uznania/wykonania orzeczenia w pewnych ściśle określonych okolicznościach. W UE współwystępują zatem trzy reżimy uznawania i wykonywania orzeczeń – z *exequatur* i możliwością zablokowania uznania/stwierdzenia wykonalności orzeczenia, bez *exequatur* i możliwości zablokowania uznania/stwierdzenia wykonalności orzeczenia oraz bez *exequatur*, ale z możliwością zablokowania uznania/wykonania orzeczenia.

Unijne rozporządzenia są stosowane przez sądy krajowe, które w kwestiach nieuregulowanych prawem unijnym stosują, na zasadzie autonomii proceduralnej, krajowe przepisy proceduralne. W jednej sprawie stosowane są zatem dwa porządki prawne – unijny i krajowy, co rodzi pytania o interpretację pojęć używanych w rozporządzeniach, w tym możliwość interpretowania ich zgodnie z prawem krajowym, oraz o relacje między tymi porządkami. Dla zrozumienia znaczenia i skutku aktów unijnych w prawie krajowym niezbędne jest zatem omówienie autonomicznej wykładni prawa unijnego oraz nakazu zapewniania skuteczności rozporządzeniom (rozd. II).

Przy stosowaniu przepisów o uznawaniu orzeczeń nie sposób uniknąć pytań o powiązania między nimi a innymi regulacjami z zakresu współpracy sądów w sprawach cywilnych. Dotyczy to w pierwszej kolejności przepisów o jurysdykcji, a w szczególności zawisłości sprawy, które zwykle są zawarte w tym samym akcie, co klauzula uznawania orzeczeń dla danego rodzaju spraw. Istotne są również powiązania z przepisami dotyczącymi doręczeń i dowodów, które są zawarte w odrębnych rozporządzeniach unijnych. W końcu dla wykonywania orzeczeń szczególnie ważne są przepisy regulujące postępowanie egzekucyjne. Choć akty unijne posługują się pojęciem wykonywania orzeczenia, to termin ten oznacza *de facto* wykonalność (np. roz-

---

⁵ Szerzej por. P. Grzegorzczak, *Automatyczna wykonalność orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych w Unii Europejskiej – geneza, stan obecny i perspektywy* [w:] *Europejskie prawo procesowe cywilne i kolizyjne*, red. P. Grzegorzczak, K. Weitz, Warszawa 2012, s. 121–190.

porządzenie Bruksela I, mimo, iż w myśl tytułu tego aktu dotyczy ono „uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania”, reguluje stwierdzanie oraz odmowę stwierdzania wykonalności). O ile zatem uznawanie i wykonalność orzeczeń są wyczerpująco uregulowane w prawie unijnym, o tyle samo wykonywanie orzeczeń w ścisłym znaczeniu (postępowanie egzekucyjne) nie było do niedawna regulowane prawem unijnym i podlegało w pełni prawu krajowemu. Nowsze akty, znoszące wymóg uzyskania *exequatur* (sądowego stwierdzenia wykonalności), zawierają pewne wyrywkowe uregulowania dotyczące postępowania wykonawczego, lecz wciąż jest to dziedzina regulowana prawem krajowym. Akty te posługują się pojęciem wykonania, np. odmowa wykonania, ale z istoty tej regulacji wynika, że wciąż chodzi o odmowę stwierdzenia wykonalności (wiążącą się z odmową uznania). Kwestie jurysdykcji oraz doręczeń i dowodów w zakresie niezbędnym do odtworzenia ich powiązań z regulacjami dotyczącymi uznawania orzeczeń oraz wpływ prawa unijnego na krajowe postępowania egzekucyjne są zarysowane w rozdziale III.

Kolejne rozdziały analizują już regulacje dotyczące uznawania orzeczeń. Wobec takiej wielości aktów prawnych zawierających klauzule uznawania, kluczową kwestią dla określenia pełnego zakresu zastosowania zasady wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych jest określenie zakresu zastosowania poszczególnych rozporządzeń unijnych ją regulujących, czemu poświęcony jest rozdział IV książki. Omówiono w nim kolejność stosowania aktów regulujących uznawanie orzeczeń oraz materialny, terytorialny i czasowy zakres zastosowania poszczególnych rozporządzeń. Podjęto również próbę zidentyfikowania rodzajów spraw niepodlegających regulacjom unijnym.

Dopiero w dalszej kolejności możliwa była analiza pojęcia „orzeczenia sądowego”, której poświęcony jest rozdział V. Każde rozporządzenie przewiduje własną definicję sądu, w pierwszej kolejności konieczne było zatem ich krytyczne omówienie. Natępnie poddano analizie pojęcie orzeczenia wyłaniające się z prawa pochodnego oraz ogólne kryteria wypracowane w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości dotyczące wszystkich aktów prawnych. Przedstawiono również pod-

stawowe problemy pojawiające się w orzecznictwie dotyczące środków tymczasowych, orzeczeń dotyczących jurysdykcji oraz sankcji i kar finansowych.

W końcu rozdział VI przedstawia trzy mechanizmy uznawania i wykonalności oraz zróżnicowane sposoby obrony przed orzeczeniem wstępujące aktualnie w aktach prawa unijnego. Mechanizm pierwszy to automatyczne uznawanie orzeczenia oraz wymóg uzyskania *exequatur*, z zachowaniem możliwości odmowy uznania orzeczenia w wyjątkowych przypadkach. Mechanizm drugi oparty jest na bezwzględnym automatycznym uznawaniu i wykonalności orzeczeń bez możliwości sprzeciwienia się jego uznaniu. Mechanizm trzeci przewiduje automatyczne uznawanie i wykonalność z zachowaniem jednak możliwości sprzeciwienia się uznaniu lub wykonaniu w wyjątkowych przypadkach. W rozdziale tym omówiono również skutki uznawania orzeczeń w zakresie, w jakim kwestia ta była przedmiotem analizy w orzeczeniach TS.

Odrębną kwestią jest zasadność istnienia tylu różnych reżimów w prawie unijnym. Krytyczna ocena aktualnych regulacji i propozycja ich reformy zawarta jest w Zakończeniu.

W pracy, oprócz tradycyjnych w prawie metod badawczych – analitycznej i porównawczej, zastosowano również metodę indukcyjną (rozumowanie od szczegółu do ogółu), polegającą na analizie całego orzecznictwa TS dotyczącego badanych aktów prawnych w celu zidentyfikowania pojawiających się w praktyce problemów z ich stosowaniem. Uwzględniono dostępne w bazie TS⁶ wydane do końca 2016 r.⁷ orzecznictwo dotyczące rozporządzeń: około 100 orzeczeń dotyczących rozporządzenia Bruksela I⁸, dwa dotyczące rozporządze-

⁶ Dostępnej na stronie: www.curia.eu.

⁷ Z uwzględnieniem niektórych orzeczeń i pytań prejudycjalnych z 2017 r.

⁸ Według bazy CURIA do końca 2016 r. rozporządzenia 44/2001 dotyczyło 146 orzeczeń, z czego kilka jedynie wspomina ten akt, bez jego analizy. Orzeczenia, które dotyczyły zagadnień niemających żadnego związku z uznawaniem orzeczeń, w szczególności dotyczące interpretacji norm jurysdykcyjnych, nie zostały uwzględnione w pracy.

nia Bruksela I bis⁹, 28 orzeczeń dotyczących rozporządzenia Bruksela II bis¹⁰ oraz nieliczne orzeczenia dotyczące innych rozporządzeń: trzy dotyczące rozporządzenia 4/2009¹¹, jedno dotyczące rozporządzenia 650/2012¹², sześć dotyczących rozporządzenia o ETE¹³, osiem dotyczących rozporządzenia o ENZ i sześć dotyczących rozporządzenia 1346/2000^{14, 15}. Orzecznictwo dotyczące konwencji brukselskiej uwzględniano tylko, jeśli było przywoływane przez TS w wyrokach dotyczących rozporządzeń. Analiza ta pozwoliła na odtworzenie aktualnego stanu zaawansowania interpretacyjnego poszczególnych aktów prawnych. Waga i rola wiodącego aktu prawnego – rozporządzenia Bruksela I jest widoczna również w liczbie orzeczeń, które tego aktu dotyczą. Ze względu na krótki czas obowiązywania rozporządzenia Bruksela I bis, mimo iż od 15.01.2015 r. jest on podstawowym aktem w dziedzinie, najwięcej miejsca w rozważaniach poświęcono rozporządzeniu Bruksela I.

Opracowanie, oparte na założeniu, że całość jest czymś więcej niż suma składników, nie jest komentarzem do poszczególnych rozpo-

---

⁹ Do końca 2016 r. tylko dwa orzeczenia dotyczyły wprost interpretacji rozporządzenia 1215/2012, w pracy uwzględniono dodatkowo dwa kolejne, wydane w 2017 r.

¹⁰ Baza CURIA wskazuje 33 orzeczenia, jednak w 5 z nich rozporządzenie 2201/2003 jest jedynie wspomniane i nie podlega analizie (przy czym sprawy dotyczą innej dziedziny prawa unijnego, nie są w ogóle w kompetencji TS lub poza zakresem czasowym zastosowania rozporządzenia 2201/2003); z pozostałych 28 spraw, jedna dotyczy stosowania rozporządzenia o doręczeniach, ale analiza jest systemowa, pozostałe 27 orzeczeń dotyczy stosowania rozporządzenia 2201/2003.

¹¹ Rozporządzenie 4/2009 do końca 2016 r. było przedmiotem analizy w 3 wyrokach, dodatkowo uwzględniono dwa orzeczenia z 2017 r.

¹² Rozporządzenie 650/2012 było dotychczas głównym przedmiotem rozważań jedynie w jednym wyroku (wyrok TS z 6.10.2015 r., C-404/14, Matoušková, EU:C:2015:653, dalej: wyrok C-404/14, Matoušková), a dalsze 3 sprawy dotyczące tego aktu są w toku. Ponadto rozporządzenie to było przywoływane pomocniczo, dla interpretacji systemowej w 3 innych wyrokach, dotyczących pojęcia sądu oraz zakresu zastosowania rozporządzenia 2201/2003.

¹³ Z 13 wyroków wskazanych w bazie CURIA, w 7 rozporządzenie jest powołane jedynie pomocniczo, bez analizy jego postanowień.

¹⁴ Z 29 dotyczących tego rozporządzenia.

¹⁵ Brak orzecznictwa dotyczącego rozporządzenia o drobnych roszczeniach (akt ten powołują jedynie niekiedy rzecznicy generalni – pojawia się w 10 opiniach), środków ochronnych w sprawach cywilnych (powołany w jednej opinii rzecznika generalnego).

rzążeń, nie ma ambicji wyczerpującej analizy poszczególnych instytucji prawnych, lecz jest próbą systemowego spojrzenia na akty tworzące europejską przestrzeń sądową – obszar, w którym zapewniony jest swobodny przepływ orzeczeń. Badania obejmują tylko uznawanie orzeczeń, pomijając ugody sądowe i dokumenty urzędowe. Rozporządzenia ustanawiające procedury europejskie – europejskie postępowanie nakazowe i w sprawie drobnych roszczeń – omówione są jedynie w zakresie dotyczącym samego mechanizmu uznawania orzeczeń, bez pogłębionej analizy regulacji dotyczących postępowania, które dokonane są już w literaturze polskiej¹⁶. W podobnym zakresie dokonana została analiza rozporządzeń dotyczących postępowania upadłościowego¹⁷, w przypadku którego pominięto kwestie uznawania samego postępowania upadłościowego (i skutków uznania), odnosząc się jedynie do mechanizmów uznawania orzeczeń w zakresie, w jakim pojawiły się one w orzecznictwie TS. Badania nie obejmują analizy rozporządzenia ustanawiającego europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym ze względu na jego odmienność od pozostałych, wynikającą z uczestnictwa banków w procesie jego wykonania. Analiza pomija całkowicie zagadnienia związane z prawem właściwym. Ponadto badania ograniczają się do prawa unijnego, nie odnosząc się do zagadnienia stosowania tych aktów na gruncie prawa polskiego¹⁸. Jedynie niekiedy publikacja odnosi się do przepisów polskich, tytułem ilustracji lub zasygnalizowania pojawiających się w praktyce problemów.

---

¹⁶ Por. A. Harast, *Postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty*, Warszawa 2012 i A. Harast-Sidowska, *Europejskie postępowanie nakazowe i w sprawie drobnych roszczeń. Komentarz praktyczny. Wzory pism procesowych i orzeczeń sądowych*, Warszawa 2015.

¹⁷ Szersza analiza por. W. Klyta, *Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych*, Warszawa 2008.

¹⁸ Stosowaniu pięciu rozporządzeń unijnych – Bruksela I, Bruksela II bis, 4/2009, Rzym I i Rzym II – przez sądy krajowe w 26 państwach członkowskich poświęcona jest monografia *Cross-Border Litigation in Europe*, red. P. Beaumont, M. Danov, K. Trimings, B. Yuksel, Oxford 2017 (w druku). Polski dotyczy w niej rozdział A. Frąckowiak-Adamska, A. Guzewicz, Ł. Petelski, *Cross-Border Litigation in Poland*. Ponadto tematyki tej dotyczy artykuł A. Frąckowiak-Adamska, A. Guzewicz, Ł. Petelski, *Skuteczność stosowania przez sądy polskie unijnych rozporządzeń: nr 44/2001, nr 2201/2003, nr 864/2007, nr 593/2008 i nr 4/2009*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2016/10, s. 1–9.

Rozdział I

GENEZA I SPECYFIKA EUROPEJSKIEJ PRZESTRZENI SĄDOWEJ

1. Ewolucja zasady wzajemnego uznawania orzeczeń cywilnych w UE

1.1. Konwencja brukselska (1968) i konwencja z Lugano (1988)

W 1957 r., kiedy tworzone Europejską Wspólnotę Gospodarczą (dalej: EWG), kwestia uznawania i stwierdzania wykonalności zagranicznych orzeczeń w sprawach cywilnych regulowana była odrębnie w porządku krajowym każdego z sześciu państw założycielskich. Regulacje te były bardzo zróżnicowane – od takich, w których zasadą było uznawanie i stwierdzanie wykonalności orzeczeń zagranicznych (Włochy), po takie, gdzie orzeczenia zagraniczne z zasady nie podlegają uznaniu (Holandia). W jednych państwach sędziowie dysponowali prawem do kontroli merytorycznej orzeczeń zagranicznych, podczas gdy w innych była ona wykluczona¹. Umowy dwu-

---

¹ Przegląd przepisów ówczesnych sześciu państw członkowskich w tej materii znajduje się w Raporcie P. Jenarda z 5.03.1979 r. na temat konwencji z 27.09.1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE C 59, s. 3), dostępnym na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1979:059:FULL:EN:PDF> (dalej: raport Jenarda). Raport ten jest często powoływany przez TS i rzeczników generalnych przy interpretacji konwencji brukselskiej, ale i rozporządzenia Bruksela I. Stan znaczącej różnorodności

stronne, dotyczące uznawania i wykonywania orzeczeń, nie dość, że o bardzo zróżnicowanej treści, były zawarte tylko między niektórymi państwami członkowskimi². Ponieważ do sprawnego działania wspólnego rynku, który miał zostać utworzony Traktatem o EWG, konieczne wydawało się między innymi ułatwienie uznawania orzeczeń³, art. 220 tiret 4 TEWG przewidywał zawarcie przez państwa członkowskie umowy w tym zakresie⁴.

W oparciu o ten przepis ówczesne państwa członkowskie Wspólnot zawarły 27.09.1968 r. w Brukseli konwencję o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (tzw. konwencja brukselska)⁵. Regulacje zawarte w tej umowie międzynarodowej zastąpiły przepisy krajowe. Konwencja wprowadziła automatyczne uznawanie orzeczeń (z możliwością ich zakwestionowania) oraz jednolitą uproszczoną procedurę uzyskiwania stwierdzenia wykonalności (*exequatur*) we wszystkich państwach członkowskich, w tym jednolite powody odmowy uznania orzeczeń oraz reguły postępowania w sytuacji, gdy decyzja dotycząca nadania *exequatur* jest zaskarżana, co znacząco ułatwiło egzekucję orzeczeń cywilnych w ramach Wspólnoty. Konwencja zawierała również przepisy okre-

---

regulacji prawnych ma wciąż miejsce w odniesieniu do orzeczeń wydawanych w dziedzinach, które nie zostały zharmonizowane w ramach przyjętych aktów unijnych – por. rozdz. IV pkt 3.9.

² Przegląd obowiązujących wówczas umów między państwami członkowskimi – por. raport Jenarda, s. 6–7.

³ Komisja EWG już w nocy do państw członkowskich z 22.10.1959 r. stwierdziła, że „utworzenie prawdziwego rynku wewnętrznego między sześcioma państwami będzie możliwe tylko jeśli zapewniona zostanie odpowiednia ochrona prawna. Życie gospodarcze Wspólnoty może ulegać zakłóceniom i utrudnieniom dopóki nie będzie możliwe, jeśli to konieczne środkami sądowymi, zapewnienie uznawania i wykonywania różnych praw wywodzących się z faktu istnienia wielości stosunków prawnych” (cyt. za: raport Jenarda, s. 3).

⁴ Art. 220 tiret 4 TEWG (później art. 293 tiret 4 TWE, usunięty w TFUE): „Państwa Członkowskie w miarę potrzeby podejmują między sobą rokowania w celu zapewnienia swoim obywatelom: (...) – uproszczenia formalności dotyczących wzajemnego uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych i arbitrażowych”.

⁵ Konwencja brukselska o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z 27.09.1968 r. (Dz.Urz. WE L 299, s. 32; tekst jednolity: Dz.Urz. WE C 27 z 1998, s. 1), dalej: konwencja brukselska. Weszła w życie 1.02.1972 r.

lające międzynarodową jurysdykcję sądów, gdyż uznano, że jest to konieczne dla zapewnienia ułatwienia uznawania orzeczeń⁶.

Wraz z rozszerzaniem się Wspólnot, kolejne państwa przystępowały również do konwencji brukselskiej⁷. Przez następnych 30 lat konwencja obrosła bogatym orzecznictwem wspólnotowym i krajowym⁸ i stanowiła pozytywnie ocenianą regulację prawną.

W celu rozszerzenia terytorialnego zakresu oddziaływania uproszczonej procedury uznawania orzeczeń 16.09.1988 r. państwa członkowskie Wspólnot podpisały z niektórymi państwami Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) konwencję lugańską⁹, zawierającą regulacje analogiczne do tych z konwencji brukselskiej (przez co określana jest mianem konwencji równoległej)¹⁰. Stronami tej umowy, oprócz ówczesnych 12 państw EWG, były Austria, Finlandia i Szwecja (które w 1995 r. stały się państwami członkowskimi WE i przystąpiły do konwencji brukselskiej) oraz Norwegia, Szwajcaria i Islandia. Stroną tej umowy, jako jedyne państwo niebędące człon-

---

⁶ Por. rozdz. III pkt 1.

⁷ Dania, Irlandia i Zjednoczone Królestwo na podstawie konwencji z 9.10.1978 r., Grecja na podstawie konwencji z 25.10.1982 r., Hiszpania i Portugalia na podstawie konwencji z 26.05.1989 r. oraz Austria, Finlandia i Szwecja na podstawie konwencji z 29.11.1996 r.

⁸ Orzeczenia sądów wspólnotowych (unijnych) i krajowych wydane w latach 1992–2011 na podstawie konwencji brukselskiej, konwencji z Lugano oraz rozporządzenia Bruksela I są dostępne we francuskiej i angielskiej wersji językowej na stronie TS <http://curia.europa.eu/common/recdoc/convention/en/index.htm>. Baza danych powstała na podstawie art. 2 protokołu nr 2 załączonego do konwencji z Lugano z 1988 r., który ustanowił TS organem centralnym odpowiedzialnym za gromadzenie i udostępnianie ww. orzecznictwa.

⁹ Konwencja lugańska o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z 1988 r. (Dz.Urz. WE L 319, s. 9; polska wersja Dz.U. z 2000 r. poz. 132). Weszła w życie 1.01.1992 r. Coroczne sprawozdania na temat orzecznictwa krajowego dotyczącego tej konwencji dostępne są na stronie szwajcarskiego departamentu sprawiedliwości (Federal Office of Justice): <https://www.bj.admin.ch/bj/en/home/wirtschaft/privatrecht/lugue-2007/rechtsprechung.html>.

¹⁰ O paralelizmie tych dwóch konwencji por. opinię TS 1/03 z 7.02.2006 r. w sprawie kompetencji Wspólnoty do zawarcia nowej konwencji z Lugano o jurysdykcji i uznawaniu orzeczeń sądowych oraz ich wykonywaniu w sprawach cywilnych i handlowych, EU:C:2006:81 (dalej: opinia TS 1/03 w sprawie nowej konwencji z Lugano), pkt 91 i n.

Agnieszka Frąckowiak-Adamska – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego; autorka wielu publikacji, w wiodących polskich i europejskich czasopismach prawniczych, na temat stosowania prawa unijnego przez sądy krajowe, europejskiej przestrzeni sądowej, obywatelstwa Unii Europejskiej i prawa rynku wewnętrznego; kierownik polskich części projektów badawczych finansowanych przez Komisję Europejską dotyczących współpracy sądów w sprawach cywilnych i karnych (EUPILLAR, Transfer of Prisoners, IC2BE); odbyła staże w Parlamencie Europejskim, Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej i francuskim Sądzie Kasacyjnym.

Książka przedstawia uporządkowaną i przystępną analizę unijnych aktów regulujących współpracę sądów w sprawach cywilnych. Przeanalizowano w niej 13 rozporządzeń unijnych zawierających klauzulę uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, w tym rozporządzenia Bruksela I, Bruksela I bis, Bruksela II bis, oraz ponad 150 interpretujących je orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W opracowaniu zaprezentowano m.in.:

- powiązania między przepisami o uznawaniu orzeczeń a regulacjami dotyczącymi jurysdykcji, doręczeń, przeprowadzania dowodów i egzekucji;
- zakresy zastosowania poszczególnych rozporządzeń i powiązania między nimi;
- kluczowe dla tematyki pojęcie orzeczenia sądu krajowego oraz trzy mechanizmy uznawania i wykonywania orzeczeń.

Systemowe spojrzenie na swobodny przepływ orzeczeń w Unii Europejskiej prowadzi autorkę do postulatu radykalnej reformy w tym zakresie i przyjęcia jednej klauzuli uznawania.

Publikacja jest przeznaczona dla praktyków prawa: sędziów, adwokatów, radców prawnych, którzy w swojej pracy zawodowej spotykają się ze sprawami z elementem transgranicznym. Będzie przydatna również komornikom w zakresie wykonywania przez nich orzeczeń innych państw Unii Europejskiej oraz pracownikom naukowym zajmującym się omawianą tematyką.

9 788381 078450 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8107-845-0

9 788381 078450

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL